

UOT-811.11-112

Səhifə: 119-125

<https://doi.org/10.59849/2663-8967.2025.2.119>

Afina Hüseynova
Bakı Slayyan Universiteti

**REGIONAL-ETNİK MƏDƏNİ İDENTİKLİYİN VERBAL
REPREZENTASIYA MEXANİZMLƏRİ**
(Azərbaycan və ingilisdilli bədii mətn materialına istinadən)

XÜLASƏ

Məqalədə mədəni kimlik konseptinin ən maraqlı verballaşma sahələrindən biri olan dialekt identikliyi konsepti araşdırılır. Məlum olur ki, dialekt identikliyi sadəcə ədəbi dil normalarından kənar olan leksik, qrammatik və fonetik özəlliklərin təsbiti ilə kifayətlənmir. Dialekt identikliyi və ya regional identiklik özünə həmçinin müəyyən bölgəyə xas olan linqvokulturoloji özəllikləri, bölgə əhalisinə xas olan psixo-emosional özəllikləri ehtiva edir. Eləcə də bura həmin bölgənin lokal tarixi, lokal etnoqrafiyası üçün səciyyəvi olan vokabulyar da daxildir. Məqalədə bu kontekstdə ABŞ-ın Şimal və Cənub ştatları arasındakı dialekt identikliyi fərqləri təhlil edilir. Marqaret Mitşellin “Küləklə sovruulanlar” romanının materiallarına istinadən ABŞ-da, Vətəndaş müharibəsi dövrü üçün (1861-1865) xarakterik olan regional identiklik qarşdurmasını təhlil edir, bu fərqlərin leksik-semantik səviyyədəki təzahür formaları dəyərləndirilir. Eləcə də məqalə çərçivəsində Böyük Britaniyada, konkret olaraq, İngiltərədə mövcud olan regional identiklik qarşdurması dəyərləndirilir. Məlum olur ki, İngiltərədəki Şimal və Cənub qarşdurması özünü mental səviyyədə bürüzə verdiyindən, leksik səviyyədə təzahür tapan fərqliliklər sadəcə dialektizmlərin regional fərqliliyi kimi qiymətləndirilə bilməz. Burada zəngin və zadəgan Cənubun, kasıb və aşağı təbəqə Şimalla mental fərqliliyi ortaya çıxır və təbii ki, bu da özünü müvafiq vokabulyarda bürüzə verir. Azərbaycan dialektlərinin bədii mətnlərdəki təzahür hallarının təhlili də bir çox halda mental və mədəni kimlik səviyyələrdə yer alan fərqliliklərin davamı kimi ortaya çıxır.

Açar sözlər: mədəni identiklik/mədəni kimlik, konsept, regional identiklik, Azərbaycan dili, ingilis dili, bədii mətn.

Giriş: Mədəni identikliyin verballaşma formalarından birini regional-millə identikliyin dildə, nitqdə ifadə resursları ilə bağlı məqamlar təşkil edir. Belə ki, mədəni kimliyin təzahür tapdığı reallaşma formatlarından biri kimi, istənilən dil şəxsiyyətinin milli kimliyinə bağlı olan özəlliklər, habelə onun aid olduğu bölgənin linqvokulturoloji özəlliyi həlledici rol oynayır. Burada milli identikliklə regional identiklik arasında birmənalı bərabərlik işarəsinin qoyulmasının həmin verballaşma mexanizmlərinin təhlilinin dolğunluğu baxımından məqbul saymırıq. Belə ki, eyni bir milli identiklin subidentiklik reallaşma formaları mövcud ola bilər ki, bu zaman eyni linqvokulturoloji mühitin iyerarxik aidyyətdə olan, lakin öz aralarında az və ya çox dərəcədə fərqlənən ifadə formaları nəzərdən keçirilə bilər.

Mədəni identikliyin təzahür formalarından biri kimi, mədəni identikliyin bir alt növü kimi nəzərdən keçirilən dialekt identikliyi öz dolğun reallaşmasını, məhz ədəbi dil identikliyi oppozisiyasında qazanır. Dialektlər ədəbi dili zənginləşdirib inkişaf etdirməklə də bu qəliz mahiyyətli oppozitiv simbiozun fəaliyyətini tam əyaniliklə ortaya qoyurlar. (bax: [11]. Qəlizlik özünü onda təzahür etdirir ki, dialekt identikliyin mahiyyəti ədəbi dil identikliyi (elitar dil kimliyi) ilə oppozisiyada ortaya çıxma bildiyi kimi, eyni zamanda marjinal dil identikliyi ifadə resurslarına da cəlb edilə bilər (bu haqda daha ətraflı irəlidə bəhs ediləcək). Bu baxımdan təəccüblü deyil ki, dil identikliyi – dil kimliyi (və ya dil şəxsiyyəti) nəzəriyyəsinin ortaya atılmasından sonra, onun alt-növlərindən biri kimi **dialektik dil kimliyi** [24] və ya **məhəlli (regional) dil kimliyi** [23] terminoloji anlayışlarının formalaşmış inkişaf etdirilməsi mümkün olmuşdur. Özü də burada maraqlı olan odur ki, dialektik dil kimliyi və ya dil identikliyi anlayışı

fərqli regional ekspedisiyalar sayəsində ortaya çıxan ayrı-ayrı lokal xarakterli tədqiqatlarla məhdudlaşdırılmır. Yəni, dialekt dil kimliyi heç vaxt da dialekt elementlərinin təsbiti kimi dəyərləndirilən dialektik atlas lüğətləri ilə eyniləşdirmək olmaz, bölgə danışığının fonetik, qrammatik özəlliklərinin qeyd alınmasına bərabər tutmaq olmaz. Dialektik dil identikliyi araşdırmış dilçilərin də vurğuladığı kimi, burada hətta ali təhsil almış şəxslərin, ədəbi dil normalarına riayət etməyə çalışan cəmiyyət üzvlərinin dil kimliyinin dünyanın dil mənzərəsi, regional mədəni irs, bölgə etnoqrafiyası və s. kontekstində araşdırılması ön plana alınır. Bununla da dialektik dil identiklik təkcə fonetik, qrammatik, leksik normadan kənaraçıxmaların təsbiti olmaqdan çıxır, bu dar çərçivəni aşır. Bölgə insanının verbal-semantik səviyyədə təzahür tapan, fonetik, qrammatik mahiyyətli təzahürlərdə sezilən dialekt dil kimliyinin tədqiqi sistemli bir analizə – linqvokulturoloji, pragmatik, emosional və s. aspektlərin nəzərə alındığı vahid dil/nitq portretinin çizilməsinə yol açır. [21].

Əgər ədəbi dil normaları mövcud deyilsə, bu normalardan kənarda qərarlaşmış məhəlli, sosial dialektlərin meydana çıxması, təsbit edilməsi mümkün olmazdı. Bu mənada bədii diskursda, sosial diskursda, media diskursunda bəzi hallarda ədəbi dil identikliyi və dialekt identikliyi qarşılaşdırması müəyyən əlavə anlamların ifadəsi üçün istifadə edilir. Məsələn, dil kimliyi problemini ayrı-ayrı yaradıcı şəxslərin nitq identikliyi əsasında araşdırmış B.Məmmədovanın bu məsələ ilə bağlı səsləndirdiyi fikirlər xüsusilə maraqlıdır. Dilçi Ə.Babayeva, Ə.Cəfərzadə, T.Morrison, M.Drebbel və bir çox başqa qadın yazarların dil kimliyinə nəzərən apardığı təhlillərdə belə qənaətə gəlmişdir ki, bəzi hallarda müəlliflər ədəbi dil – dialekt qarşılaşdırmasına öz dil/nitq identikliyi prizmasından yanaşmışlar və bu oppozitivliyə (ədəbi dil – dialekt qarşılaşdırmasına) münasibətdə öz dil kimliyini az və ya çox dərəcədə ifadə etmişlər. B.Məmmədova Ə.Babayevanın hibrid identikliyə malik olması reallığını diqqətə alaraq, belə bir haqlı nəticəyə gəlmişdir ki, yazıçı əsərlərində dialekt elementləri ilə dilləndirdiyi (dialektizmlərlə nitq portretini yaratdığı) obrazlar, demək olar ki, mənfi qəhrəmanlardır. Bu isə onu göstərir ki, müəllif Azərbaycan ədəbi dilində səlis danışa bilməyən şəxslərə qarşı implisit (gizli ifadə tapan, dolayı yollarla nümayi etdirilən) təkəbbür və qeyri-tolerantlığa malik idi. B.Məmmədovanın da vurğuladığı kimi, Ə.Babayevanın dil kimliyi qəti və tələbkar standartlarına nəzərən, bu kimi şəxslər (dialektizmlərlə danışan şəxslər) marjinal kimlik daşıyıcısı statusu qazanırdılar [14; s.42-43]. Bununla da biz, bir şəxsin dil/nitq identikliyinə yanaşmasına görə, dialekt identikliyi daşıyıcısının (öngörüşlə, yanlış olaraq, qeyri-tolerant, xoşgörüşlü olmadan) qeyd-şərtsiz marjinal identiklik sahibinə çevrilməsini görürük. Bu məqamda bədii mətnlərdə dialekt elementlərinin istifadə hallarını araşdırmış Ç.Karatzinin maraqlı bir fikrini də xatırlatmaq istərdik. Belə ki, dilçi bədii əsərlərdə dialekt identikliyinə verbal representasiyanın (nümayişinin) bəzi hallarda heyranlıq doğurduğunu, bəzi hallarda isə obrazla bağlı kinayə, istehza zəmini yaradılmasına xidmət etdiyini vurğulamışdır. [10]. Ə.Babayevanın təmsalında biz, dialektizmlərin qınaq, kinayə, tənqid detail kimi personajın nitq portretinin tamamlanması üçün istifadə edildiyini görürük. Müqayisə üçün deyək ki, biz əksər Azərbaycan yazarlarında belə bir yanlış şərtlənmənin (dialektizmlərdən istifadə = marjinal di/nitq identikliyi) müşahidə edilmədiyini görürük. Biz ayrı-ayrı qələm sahiblərinin təmsalında dialektizm – mənfi obrazın nitq portreti korrelyasının mütləq olmadığını əyani şəkildə şahidi oluruq. Belə ki, Bakı ətrafı kəndlərin dialekt elementlərinə, habelə, Qazax, Şamaxı, Qarabağ və s. bölgələrin dialektlərinin fonetik, leksik və qrammatik xüsusiyyətlərini yaratdıqları obrazların nitq portretinə qazandırmış yazarlar autentik (yerə, zamana, mühitə ən uyumlu şəkildə) kommunikasiya situasiyasını canlandırmaq üçün bu kimi elementlərdən ustalıqla istifadə etmişlər. Bunu biz, C.Cabbarlının (*“Atamoğlanın qızına bax, ay başıya dönüm”* [2, s. 108]; Y.Səmədoğlunun (*“Hancarı olmur, ...! Sən qağamı tut yağa, qaymağa.”* [16, s. 57]; Elçinin (*“...sən də mənim qərdeşim, götür, bu şlanqı .. ləkləri sula”* [5, s.85]); İ.Fəhminin (*“Mənim atamın da lötkəsi vardı, qərdeşdəriynən çıxardılar balğa.”* [6, s. 68]; Ə.Cəfərzadənin (*“Nöşün, sizinki candı, mənimki yox?”* [3, s. 364]) və bir çox başqalarının personajlarının nitq identikliyi və nitq portretinə nəzərən əminliklə deyə bilərik. Yeri gəlmişkən, B.Məmmədova ustad qələm sahibi Ə.Cəfərzadənin Şamaxı dialektindən yararlanması ilə bağlı maraqlı bir faktı aşkara çıxarmışdır. Dilçi özü əslən Şamaxılı olan Ə.Cəfərzadənin bu dialektin özəlliklərini yaratdığı bir çox tarixi romanda çox

autentik şəkildə istifadə edə bildiyi halda, bələd olmadığı Cənubi Azərbaycan dialektinin təqdimatında eyni müvəffəqiyyəti nümayiş etdirə bilmədiyinə diqqət çəkmişdir.

İstənilən halda, dialekt elementlərindən istifadə obrazın dil kimliyinin dolğun təqdimatına xidmət etməklə bərabər, xüsusi növ mədəni identikliyin verbal ifadəsini reallaşdırır. Belə ki, dialektizmlər qabarıq səviyyədə olması nitq portretinin nüfuzlu/elitar dil kimliyi portretindən kənarlaşması anlamına gələ bilər. Bununla belə, danılmaz gerçəkdir ki, insan gündəlik danışdığı dilində qüsursuz, ədəbi nitq normaları çərçivələrini aşmayan nitq formatında ünsiyyət saxlamır. A.Sadoxinin fikirlərinə istinadən, İ.Qurbanovanın çox uğurlu şəkildə qeyd etdiyi kimi, ən əsas, ən əhəmiyyətli ünsiyyət vasitəsi kimi ön plana çıxan danışdığı dili real həyatda insanların istifadəsinə üstünlük verdikləri dil variantıdır. Dilçi real həyatda insanların qəlibləşmiş ədəbi dil normalarının standartları çərçivəsində deyil, “*dilin yerli variantlarında*”, yəni dialektlərdə danışdığınıza diqqət çəkir [12, s. 9]. Bu səbəbdən də bədii əsərlərin personajlarının real canlı danışdığı dilindən kənar, ifrat elitar nitq təzahürü formalarına üstünlük verməsi bayağı və qeyri-inandırıcı (qeyri-autentik) görünə bilər. Bu isə, öz növbəsində, əsərin həm təsirlilik gücünə, inandırıcılıq potensialına ciddi xələl gətirə bilər. Xatırladaq ki, dil/nitq portreti dedikdə, müasir dilçilikdə hər hansı bir şəxsin, fərdin və ya hətta bədii əsər personajının funksional-kommunikativ özəlliklərində təzahür tapan spesifik dil kimliyi təzahürlərinin məcmusu nəzərdə tutulur [22, s.9].

Özü də burada fərdin psixo-emosional özəllikləri yetərincə əhəmiyyətli rol oynayır; bir növ, onun nitq portretinin konturlarını cızır. [7]. Hətta bölgə səviyyəsindəki identikliyin (konkret dialekt identikliyi daşıyıcılarının deyil, bütövlükdə bir regional identikliyin) təhlilləri də bir çox halda, məhz psixo-emosional faktorların nitq portretini ciddi şəkildə yönləndirdiyi ortaya qoyur. Məsələn, tədqiqatçılar ABŞ-ın Cənub ştatlarının dialektik identikliyinə, o cümlədən Cənublu nitq portretinin Şimal ştatlarının dialekt identikliyinə, Şimal nitq portretindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndiyini ortaya qoymuşlar (bununla bağlı daha ətraflı, B.Constonun [s.497-512]; M.-F. Brunenin [1].

Bu fərqliliklər, hətta tarixin müəyyən dönəmində (konkret olaraq, 1861-1865-ci illərdə Amerika Vətəndaş müharibəsi dövründə) antoqonistik xarakter kəsb etməklə sivilizasiyaların toqquşması səviyyəsində dəyərləndirilirdi. Belə ki, quldarlığın qorunmasının tərəfdarı kimi çıxış edən Cənub ştatları bu insanlıq utancından (quldarlıqdan) imtina edən və buna qarşı mübarizə aparan Şimal ştatları fərqli dünya mənzərəsinə malik olduqları kimi, fərqli dialektik-regional nitq/dil identikliyinə də malik idilər: və bu fərqlərdə snob (kübar, yekəxana), müəyyən mənada milliyyətçi [4] və irçi [17] Cənub identikliyinə, demokratik ruhlu, tolerant Şimal identikliyinə psixo-emosional identiklik spesifikasiyası həlledici rol oynamışdır (bu kimi dialekt identikliyi fərqlərinin təzahür formaları haqqında daha ətraflı bax:) [13].

Bu fərqi bilavasitə identikliklə bağlı olduğunu əyani şəkildə nümayiş etdirmək üçün 1936-cı ildə işıq üzü görmüş kitabı ilə adını ABŞ və Dünya ədəbiyyatı tarixinə yazdırmış Marqaret Mitçellin “Küləkə sovrulanlar” əsərindən bəzi məqamlara diqqət yetirmək kifayətdir. Məsələn, romanda istifadə edilən “ağ zibil” frazeoloji vahidi yalnız regional mədəni identiklik kontekstində izah edilə bilər. Heç vaxtlə (ilk mərhələdə) Şimal dialekti identikliyinə malik şəxslər tərəfindən anlaşılmayan və müvafiq olaraq, istifadə edilməyən bu metafora Cənub ştatlarında kasıb ağdərili insanlardan ibarət sosial qrupa, təbəqə aid şəxslərin peyorativ mahiyyətli səciyyələndirməsinə xidmət edir. “*Do you mean to compare him with real white trash like the Slatterys?*” [15, s. 17].

Varlı ağdərili təbəqənin nəzərində ağ zibil kimi görünən, bir növ, cəmiyyət artığı statusunda dəyərləndirilən ağdərili və imkansız şəxslərin təkrar nominasiyası (yəni, məcazlaşma yolu ilə dolaylı adlandırması) Cənub ştatların reallığı olaraq bu bölgənin dil/nitq identikliyinə təzahür etdirir. Eyni şəkildə deyə bilərik ki, adıçəkilən əsərdə (M.Mitçellin “Küləklə sovrulanlar” romanında) 767 dəfə istifadə edilmiş *Yankee* sözü, eləcə də 57 dəfə istifadə edilən *Carpetbaggers* məcazlaşması da, habelə 51 dəfə işlədilmiş Scalawags peyorativi də Cənub regional identikliyin vokabulyarı (leksik-semantik aparatı) kimi səciyyələndirilə bilər.

“*We hear how you suck up to the Yankees and the white trash and the new-rich Carpetbaggers to get money out of them*” [15, s.600].

Qeyd edək ki, Yankee məcazlaşması ilk olaraq, Britaniya müstəmləkəçiliyi ilə mübarizə zəminində yaranmış təhqiramiz (invektiv) söz kimi ortaya çıxmışdır, daha sonra isə əks (pozitiv) emosional yüklənmə qazanaraq avto-identifikasiya (özünü səciyyələndirmə, özünü təqdimat) elementi kimi istifadə olunmağa başlamışdır. Belə ki, ingilislər bəzi Şimal ştatlarının (tarixən Yeni İngiltərə adlanan bölgəyə daxil olan ştatların) əhalisini istehza ilə Yankee adlandırmışlar. Daha sonra əks tərəf – Britaniyadan müstəqillik əldə etmək üçün döyüşən həmin ştatların əhalisi isə bu məcazlaşmanı qürurla özünü identifikasiya elementi kimi istifadə etməyə başlamışlar [18]. Maraqlıdır ki, bir qədər sonra Yankee məcazlaşması regional səviyyədə (Cənub ştatları identikliyi daşıyan şəxslərin danışığında) təkrarən invektiv mahiyyət kəsb etməyə başlamışdır [19]. Onu da qeyd edək ki, etimoloji baxımdan Yankee ifadəsi, bir növ, dimunitiv (kiçiltmə, əzizləmə) mahiyyətli leksik vahidə istinad edir: Yankee sözü John şəxs adının kiçiltmə forması kimi ortaya çıxmışdır [20]. Digər maraqlı məqam ondan ibarətdir ki, ABŞ Vətəndaş müharibəsi dövründə Cənub identikliyi daşıyıcıları üçün qəti neqativ anlamlı söz kimi qəbul edildiyi halda, hal-hazırda Yankee məcazlaşması təkrarən müsbət konnotasiya ilə işlədilir. “...the Yankees notched their fifth consecutive win” [8].

Nəticə: Ümumiləşdirmə apararaq qeyd edək ki, regional identiklik milli mədəni identikliyin bir alt-növü kimi təzahür tapır. Bu növ identiklik özünü müvafiq leksik-semantik vokabulyarda əyani şəkildə təzahür tapır. Bu identiklik növünün mövcudluğu və onun dil daşıyıcıları tərəfindən etirafı, ayrı-ayrı qələm sahiblərinin öz bədii mətnlərinə regional identikliyin konseptual reallaşma elementlərini daxil etməyini şərtləndirir. Bununla yazarlar əsərlərindəki obrazların nitq portretinin autentikliyi təmin edirlər.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Brunet, M.-F. Crossing the threshold: The sociolinguistic North/South divide in the US // Corela, 2025, № 23-1, URL: <https://journals.openedition.org/corela/17617>
2. Cabbarlı, C. Əsərləri. Dörd cildə. III cild. Bakı, “Şərq-Qərb”, 2005, 368 s.
3. Cəfərzadə, Ə. Seçilmiş əsərləri, II Cild, Bakı: Elm və təhsil, 2021, 424 s.
4. Doyle, D. The South in the Age of Nationalism [https:// austriaca.at / 0xc1aa 5572% 200x 0016b082.pdf](https://austriaca.at/0xc1aa5572%200x0016b082.pdf)
5. Elçin. Seçilmiş əsərləri,(10 cildə), 2-ci cild. «ÇINAR-ÇAP» müəssisəsinin nəşriyyatı, Bakı, 2005, – 523 s.
6. Fəhmi, İ. Bakı tarixindən kollaj, Bakı, 2007, [http:// elibrary. bsu. edu. Az /files /books_ 460/N_90.pdf](http://elibrary.bsu.edu.az/files/books_460/N_90.pdf)
7. Gafurova, U. A., Akbarov, O.A. Speech portrait of Rodion Raskolnikov on the example of Dostoevsky's work “Crime and punishment” // Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2022 <https://cyberleninka.ru/article/n/speech-portrait-of-rodion-raskolnikov-on-the-example-of-dostoevskys-work-crime-and-punishment>.
8. Hoch, B. With eyes on East title, slugging Yanks continue to feast on sub-.500 foes // MLB News <https://www.mlb.com/news/yankees-hit-3-homers-to-tie-major-league-10-game-record>
9. Johnstone, B. Southern Speech With A Northern Accent // American Speech, 2018, № 93(3-4), pp. 497-512 [https://www. researchgate. net/publication/ 328604575_ Southern_ Speech_ With_ A_ Northern_ Accent](https://www.researchgate.net/publication/328604575_Southern_Speech_With_A_Northern_Accent)
10. Karantzi, Ch. Literary dialects and dialectal literature https://www.ling.ohio-state.edu/ICGL/proceedings/39_Karantzi_KED_456.pdf
11. Qaziyeva N. Azərbaycan ədəbi dil normalalarının formalaşmasında dialektlərin rolu (XX əsrin 30-cu illərindən sonra), dissertasiya....., Bakı, 2003, 135 s.
12. Qurbanova, İ.M. Azərbaycan dili dialekt və şivələrinin etnolingvistik təhlili Bakı, «Bilik» nəşriyyatı, 2014, 240 s.

13. Lee White, Th. Languages for America: Race, Dialect, and National Identity in Nineteenth-Century American Literature, A Dissertation submitted to the graduate faculty in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy, Norman, Oklahoma 2011 <https://shareok.org/server/api/core/bitstreams/6c730f87-1461-4cf7-9759-05a45d81fe4a/content>
14. Məmmədova, B.G. Müasir ingilisdilli və Azərbaycan qadın yazıçılarının əsərlərində dil kimliyi. Elmlər doktorluğu dissertasiyasının avtpreferatı / B.G. Məmmədova. – Bakı – 2023. – 60 s.
15. Mitchell, M. Gone with the Wind https://s3.amazonaws.com/scschoolfiles/112/gone_with_the_wind.pdf
16. Səmədoğlu, Y. Seçilmiş əsərləri. Bakı, Şərq-Qərb, 2005, 320 s.
17. Solomon, Irvin D. (1998) Race And Civil War In South Florida // Florida Historical Quarterly: Vol. 77: No. 3, Article 5. <https://stars.library.ucf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4217&context=fhq>
18. Yankee // American Heritage Dictionary <https://ahdictionary.com/word/search.html?q=yankee>
19. Yankee // Encyclopedia Britannica <https://www.britannica.com/topic/Yankee-nickname>
20. Yankee // Online Etymology Dictionary <https://www.etymonline.com/word/Yankee>
21. Ганичева, С.А. Диалектная языковая личность: к вопросу о трансформации // Вестник Череповецкого государственного университета, 2016, <https://cyberleninka.ru/article/n/dialektnaya-yazykovaya-lichnost-k-voprosu-o-transformatsii>
22. Гордашникова Д.С. Речевой портрет и языковая личность персонажа художественного произведения: (на примере романа Д. Киза "Цветы для Элджернона"): / автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук, Тверь 2021, 24 с.
23. Драчева, Ю.Н., Черняева, М. И. Проблемы региональной идентичности в сфере изучения диалектной речи // Вестник Череповецкого государственного университета, 2015 <https://cyberleninka.ru/article/n/dialektnaya-yazykovaya-lichnost-v-fokuse-lingvisticheskikh-problem>
24. Ильина Е.Н. Проблемы изучения диалектной языковой личности // Ученые записки Крымского федерального университета имени В. И. Вернадского. Филологические науки 2014 <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-izucheniya-dialektnoy-yazykovoy-lichnosti>

Афина Гусейнова

*Механизмы вербальной репрезентации регионально-этнической
культурной идентичности*

(на материале азербайджанской и английской литературы)

Резюме

В статье рассматривается понятие диалектной идентичности, представляющее собой одну из наиболее интересных областей вербализации понятия культурной идентичности. Выясняется, что диалектная идентичность не ограничивается выявлением лексических, грамматических и фонетических особенностей, выходящих за рамки норм литературного языка. Диалектная или региональная идентичность также включает в себя лингвокультурные особенности, характерные для определённого региона, психоэмоциональные особенности, характерные для населения этого региона. Она также включает в себя лексику, характерную для местной истории и местной этнографии данного региона. В этом контексте в статье анализируются различия в диалектной идентичности между северными и южными штатами США. Ссылаясь на материалы романа Маргарет Митчелл «Унесённые ветром», автор анализирует конфликт региональной идентичности, характерный для периода Гражданской войны (1861–1865) в США, и оценивает формы проявления этих различий на лексико-семантическом уровне. Также в рамках статьи

рассматривается региональный конфликт идентичности, существующий в Великобритании, в частности в Англии. Выясняется, что, поскольку конфликт между Севером и Югом в Англии проявляется на ментальном уровне, различия, проявляющиеся на лексическом уровне, не могут быть оценены просто как региональные различия в диалектизмах. Здесь проявляется ментальное различие между богатым и знатным Югом и бедным и низшим классом Севера, и, конечно же, это проявляется и в соответствующей лексике. Анализ проявлений азербайджанских диалектов в художественных текстах также во многих случаях выступает продолжением различий, существующих на уровне ментальной и культурной идентичности.

Ключевые слова: культурная идентичность/культурная идентичность, концепт, региональная идентичность, азербайджанский язык, английский язык, художественный текст.

Afina Guseinova

***Mechanisms of verbal representation of regional-ethnic cultural identity
(based on Azerbaijani and english literature)***

Summary

The article examines the concept of dialect identity, which is one of the most interesting areas of verbalization of the concept of cultural identity. It turns out that dialect identity is not limited to identifying lexical, grammatical and phonetic features that go beyond the norms of the literary language. Dialectal or regional identity also includes linguocultural features characteristic of a particular region, psycho-emotional features characteristic of the population of this region. It also includes vocabulary characteristic of the local history and local ethnography of this region. In this context, the article analyzes the differences in dialect identity between the northern and southern states of the USA. Referring to the materials of Margaret Mitchell's novel *Gone with the Wind*, the author analyzes the conflict of regional identity characteristic of the period of the Civil War (1861-1865) in the United States, and evaluates the forms of manifestation of these differences at the lexical and semantic level. The article also examines the regional conflict of identity existing in Great Britain, in particular in England. It turns out that since the conflict between North and South in England manifests itself on a mental level, the differences that manifest themselves on a lexical level cannot be assessed simply as regional differences in dialectisms. Here, a mental difference is manifested between the rich and noble South and the poor and lower class of the North, and, of course, this is also manifested in the corresponding vocabulary. The analysis of the manifestations of Azerbaijani dialects in literary texts also in many cases appears as a continuation of the differences that exist on the level of mental and cultural identity.

Key words: cultural identity/cultural identity, concept, regional identity, Azerbaijani language, English language, fiction.

Çapa tövsiyə edən: Bakı Slavyan Universiteti

***Rəyçilər: professor A.Məmmədov
fil.e.d.,dos. B.Məmmədova***